

Esteettömyyskierrros Oriveden keskustassa

Raportti
21.6.2023

RAMBOLL

Bright ideas.
Sustainable change.

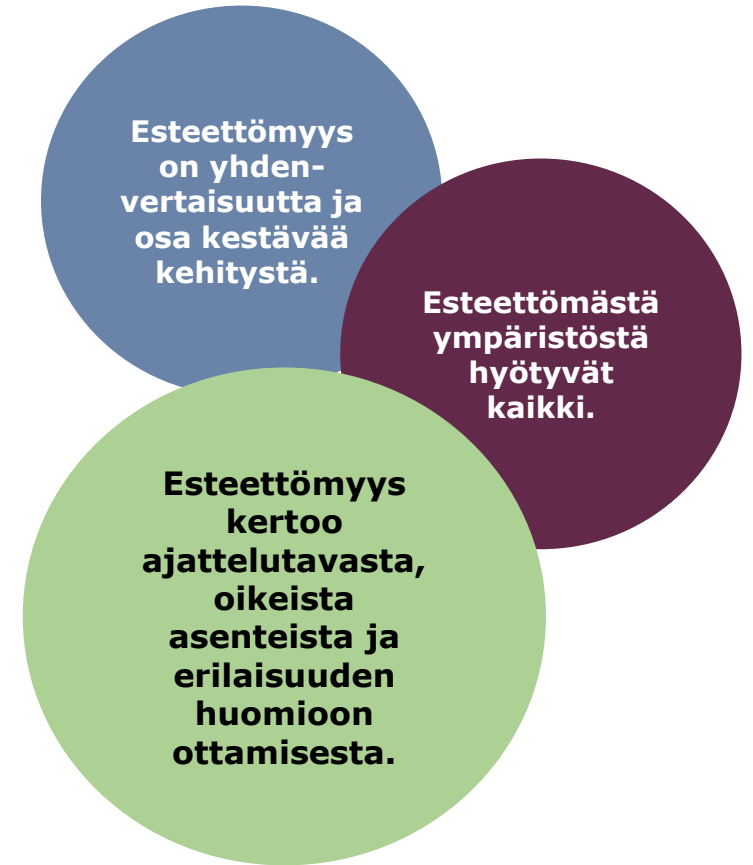

Sisältö

Tausta ja työn toteutus.....	3
Esteettömyyskierros.....	6
Havainnot ja toimenpidesuosituks	
Johtopäätökset.....	16

Mitä esteettömyys on?

- Esteettömyydellä tarkoitetaan yhdenvertaisuutta osallistua yhteiskunnan toimintaan itsenäisesti ja omana itsenään. Esteettömyys palvelee kaikkia ihmisiä: liikkuminen ja asioiminen, työnteko ja vapaa-ajan vietto sujuvat vaivattomasti kaikilta esteettömässä ympäristössä. Oviaukkojen, kulkuväylien ja tilojen on oltava tällöin tarpeeksi väljiä, luiskien loivia ja sisäänkäyntien kynnysten riittävän matalia.
- Onkin arvioitu, että kaikki ihmiset ovat elinajastaan keskimäärin 40 % eri tavoin liikkumis- ja toimimisesteisiä, joten jossain elämän vaiheessa meistä jokainen joutuu tekemisiin ympäristön esteettömyyden kanssa.
- Osalle meistä esteettömyys on toimivan arjen kannalta välttämätöntä, sillä Suomessa arvioidaan olevan liikkumis- ja toimimisesteisiä noin 10 % väestöstä.
- Esteettömyys merkitsee myös turvallisuutta ja laatua. Esteetön ympäristö ei erottele ihmisiä heidän toimintakykynsä perusteella.
- Esteettömyydessä ei ole kyse vain liikkumisen esteettömyydestä. Siinä otetaan huomioon myös esimerkiksi näkemiseen, kuulemiseen, ymmärtämiseen ja kommunikaatioon liittyvät asiat.

Ulkoalueiden esteettömyys

- Esteettömässä ulkoympäristössä kaikki voivat toimia yhdenvertaisina. Esteettömästä ulkoympäristöstä hyötyvätkin kaikki liikkujat, mutta erityisen tärkeää se on liikkumis- ja toimimisesteisille sekä esimerkiksi ikääntyville henkilöille.
- SuRaKu-projektissa (*Suunnittelu, rakentaminen, kunnossapito: Esteettömien julkisten alueiden suunnittelun, rakentamisen ja kunnossapidon ohjeistaminen katu-, viher- ja piha-alueilla*) on määritelty ulkoalueille esteettömyystavoitteet.
- Eri alueilla on erilaisia toiminnallisia tarpeita ja esteettömyyden tulisi olla niiden mukaista. Esimerkiksi alueella, jossa on paljon ikääntyneiden palveluja, tulee esteettömyyteen kiinnittää erityistä huomiota. Ei ole kuitenkaan käytännössä mahdollista sekä kohtuullista asettaa tällaisia esteettömyyden tavoitteita koko kaupungin alueelle. Tästä syystä esteettömyyden tavoitteet jaettiin SuRaKu-projektissa kahteen tavoitetasoon: erikoistaso ja perustaso.
  - ✓ **Perustaso** edustaa hyvää esteettömyyden tasoa sekä mahdollistaa pääosin kaikkien käyttäjäryhmien esteettömän liikkumisen ja toimimisen rakennetussa ympäristössä.
  - ✓ **Erikoistason** alueet määritellään puolestaan palvelutarjonnan ja käytön mukaan. Ne ovat alueita, reittejä tai kohteita, joilta vaaditaan tavallista suurempaa esteettömyyttä. Erikoistasolla on muun muassa perustasoa tiukemmat vaatimukset kulkureittien kaltevuuden suhteen.

PERUSTASON KOHTEET:

- Koulujen ja oppilaitosten ympäristöt
- Päiväkotien ympäristöt
- Kirjastojen ja museoiden ympäristöt
- Kirkkojen ja seurakuntien ympäristöt
- Uimahallien ympäristöt
- Muiden julkisten ja yksityisten palveluiden ympäristöt

ERIKOISTASON KOHTEET:

- Kävelykatuympäristöt
- Keskusta-alueet, joilla on paljon julkisia palveluita
- Palvelukeskusten ja -talojen ympäristöt
- Sairaaloiden ja terveysasemien ympäristöt
- Muut vanhus- ja vammaispalveluiden toimintapaikkojen ympäristöt
- Julkisen liikenteen terminaalit- ja pysäkkialueet
- Liikunta- ja leikkipaikat, joissa on kiinnitetty erityisesti huomiota niiden soveltuvuuteen eri käyttäjäryhmille
- Erityiset esteettömät reitit esimerkiksi virkistysalueilla

Työn toteutus

- Esteettömyyskierros toteutettiin osana Ylä- ja Luoteis-Pirkanmaan liikenneturvallisuuustyötä, tarve kierroksen toteuttamiselle tuli esiin Oriveden liikenneturvallisuuustyöryhmän kokouksessa. Vuorovaikutteinen kierros toteutettiin 30.5.2023 ja siihen osallistui konsultin ja kaupungin edustajan lisäksi muutamia vanhus- ja vammaisneuvoston jäseniä.
- Esteettömyyskierros suoritettiin Invalidiliiton esteettömyyskeskus ESKEn kartoitusperiaatteet huomioiden, painopiste kuitenkin kävelylle osallistuneiden liikkujien huomioissa. Kävelyillä ei kirjattu ylös silmämääräisesti kunnossa olevia asioita vaan selkeät puutekohteet, joille annettiin myös toimenpidesuositukset.
- Raportin toimenpidesuositusten painopiste on helposti ja nopeasti korjattavissa olevissa esteettömyyspuutteissa, joita voidaan parantaa esimerkiksi normaalin kunnossapidon ja pienten korjausinvestointien puitteissa.
- Kierros toteutettiin valoisaan aikaan, joten valaistuksen voimakkuutta ei havainnoitu.

Havainnot ja toimenpidesuosituksset

Kirjasto ja kaupungintalo

Havainnot

- Kulkuväylä kaupungintalon ja kirjaston pääovelle on katettu ja opasteet erottuvat rakennuksen seinästä selkeästi.
- Esteetön autopaikka on sijoitettu melko lähelle sisäänkäyntiä suojatien viereen. ISA-symboli puuttuu ruudun pinnasta. Kierrokselle osallistuneet kertoivat kulkureitin olevan haastava etenkin talvella ja liukkaalla kelillä.
- Suojatien vieressä olevat reunatuet ovat pyöristettyjä mutta korkeita. Ajoinaumat ovat kuluneet.

Suosituks

- Tarkastellaan mahdollisuutta uusien suojatien ajoinaumat ja lisätä esteettömälle autopaikalle ISA-symboli ruudun pintaan.
- Tarkastellaan mahdollisuutta madaltaa suojatien reunatuet saneeraus yhteydessä ja parantaa sekä tasoittaa kulkuväylän turvallisuutta sisäänkäynnille.

Orivesi-talo

Havainnot

- Orivesi-talon esteetön sisäänkäynti sijaitsee pysäköintialueen puoleisella sisäänkäynnillä. Ovi on varustettu liiketunnistimella.
- Kulku jalkakäytävältä esteettömälle sisäänkäynnille jalankulun väylältä kulkee tonttiliittymien ja pysäköintialueen läpi. Myös reunatuet jalkakäytävän reunassa ovat korkeat, varsinaista ylityspaikkaa ei ole merkitty.
- Esteettömät autopaikat sijaitsevat lähellä sisäänkäyntiä, pysäköintiruutujen rajat sekä ISA-symboli asfaltin pinnasta on jo kulunut pois.

Suosituksset

- Tontin ja katualueen saneerauksen yhteydessä tarkastellaan mahdollisuutta parantaa kulkureitin turvallisuutta.
- Selvitetään mahdollisuutta uusia esteettömien autopaikkojen maalaukset.
- Lisäksi pääsisäänkäynnin esteettömyyttä voisi kohentaa esimerkiksi asentamalla liikennetunnistimella tai painonapilla toimivan avausmekanismin oveen ja madaltamalla tarvittaessa kynnyksiä.

Liikuntahalli

Havainnot

- Liikuntahalliin on useampi sisäänkäynti, joissa on painavat ovet avata ja korkeat kynnykset.
- Varinainen esteettömäksi ajateltu sisäänkäynti rakennukseen löytyy rakennuksen toiselta sivulta. Esteettömillä autopaikoilla on opaste ja yhtä paikkaa lukuun ottamatta ruudun pinnassa myös ISA-symboli.
- Kulkuväylä on paikoin epätasainen ja jyrkähkö, ja pensaat ovat kasvaneet kivetyksen päälle kaventaen väylää entisestään.
- Ovi oli lukossa joten sen avaamiseen tarvittavaa voimaa tai kynnyksen korkeutta ei päästy havainnoimaan.

Suosituks

- Esteettömän sisäänkäynnin kulkureittiä olisi hyvä parantaa mm. karsimalla kasvillisuutta ja tasoittamalla väylää mahdollisuuksien mukaan.
- Ovikellon sijoittaminen opasteineen muille oville voisi helpottaa esimerkiksi liikkumisesteisen asiakkaan sisäänkäyntiä ja avun pyytämistä tarvittaessa.
- Tarkastellaan mahdollisuutta lisätä myös ISA-symboli puuttuvan pysäköintiruudun pintaan.

S-market ja apteekki

Havainnot

- S-marketille on useampi sisäänkäynti. Sekä pysäköintihallissa, että pääsisäänkäynnin lähellä on merkitty esteettömiä autopaikkoja.
- Pysäköintihallissa on muutamia korkeita reunatukia kulkuväylillä sekä suosituksia jyrkempiä kohtia (kaltevuus reitillä pysäköintihallista jalankulun väylälle 13%).
- Pääsisäänkäynnille johtaa loiva luiska. Porrasaskelmien yhteydessä ei ole riittäviä käsijohteita eikä askelmien reunoissa kontrastiraitoja.
- Ovi on melko painava avata.

Suosituksset

- Saneerauksen yhteydessä tarkastellaan mahdollisuutta madaltaa reunatuet kulkureiteiltä suositusten mukaisiksi sekä tasoittaa mahdollisuuksien mukaan kaltevuuksia keskeisillä kulkuväylillä.
- Selvitetään mahdollisuutta lisätä porrasaskelmiin kontrastiraidat sekä suositusten mukaiset käsijohteet.

Uimahalli

Havainnot

- Ulko-ovi on raskas avata ja sisäänkäynti on haastavaa apuvälineiden kanssa korkeiden kynnysten takia.
- Esteettömiä autopaikkoja on lähellä sisäänkäyntiä mutta niitä on hankala huomata, sillä pysäköintiruutujen rajat ja ISA-symboli puuttuvat.
- Pyöräpysäköintiä on sijoitettu sekä katokseen oven lähelle, että rakennuksen sivulle. Opaste puuttuu.
- Kulku jalankulun ja pyöräliikenteen väylältä sisäänkäynnille on osittain jyrkkä ja suojatien reunasta puuttuu reunatuki.

Suosituks

- Tarkastellaan mahdollisuutta joko keventää oven jäykkyyttä (max. 10 N) tai asentaa oveen liiketunnistimella tai painonapilla toimiva avausmekanismi.
- Selvitetään kynnyksen madaltamisen mahdollisuutta (max. 20 mm).
- Siirretään pyöräpysäköinti pois katoksesta ja lisätään opaste.
- Tarkastellaan mahdollisuutta lisätä esteettömälle autopaikalle asfalttimerkinnät.
- Katusaneerauksen yhteydessä tarkastellaan mahdollisuutta korjata suojatien reunatuet suositusten mukaisiksi.

Säästöpankki

Havainnot

- Sisäänkäynnin edusta on luiskattu massaamalla kahdelta sivulta. Kuvassakin näkyvä kolmas sivu on massaamatta, jolloin sisäänkäynnin tasanne luo kompastumisriskin muodostavan kynnyksen. Kävelyille osallistuneet kertoivat kynnyksen aiheuttaneen kompastumisia.
- Sisäänkäynti ei ole katettu, joten oven edusta voi olla talvella liukas.
- Oven vetimet ovat pienet ja ne erottuvat huonosti tummista ovilehdistä. Pankki oli kartoitushetkellä kiinni, joten esimerkiksi kynnyksen korkeutta ei kierroksen yhteydessä havainnoitu.

Suosituksset

- Tarkastellaan mahdollisuutta uusi sisäänkäynnillä oleva tasanne turvallisemmaksi ja vaihtaa vetimet vaaleiksi pystysuuntaisiksi vetimiksi.

K-supermarket

Havainnot

- Kaupan ovet ovat liiketunnistimella varustetut ja sisäänkäynti on tasainen. Myös esteettömiä autopaikkoja on merkittynä sisäänkäynnin läheisyyteen.
- Kulkuväylällä on pollari, joka voi muodostaa törmäysriskin.
- Pyöräpysäköintialue erottuu heikosti, opastetta ei ole.

Suosituksset

- Tarkastellaan mahdollisuutta poistaa pollari kulkuväylältä tai merkitä se paremmin tummus- ja materiaalikonstrastein.
- Selvitetään mahdollisuutta kohentaa pyöräpysäköinnin opastusta ja erottuvuutta.

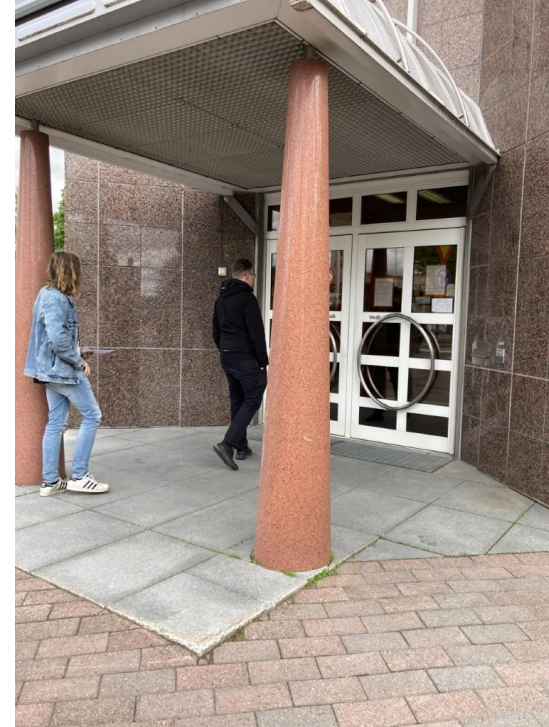
Osuuspankki

Havainnot

- Pankki oli kiinni, joten ovella olevia kynnyksiä tai oven avaamiseen tarvittavaa voimaa ei havainnoitu kierroksen aikana. Sisäänkäynti on kuitenkin tasainen ja katettu, pylväät muodostavat törmäysvaaran erityisesti näkövammaisille.
- Oven lähellä sijaitseva OTTO-automaatti on sijoitettu korkealle, joten sen käyttäminen esimerkiksi pyörätuolista on haastavaa.

Suosituksset

- Saneerauksen yhteydessä tarkastellaan mahdollisuutta sijoittaa automaatti alemmas sekä merkitä katoksen pylväät esimerkiksi tarvittavilla kontrastiraidoilla.

Suojatiet, risteysalueet ja muut huomiot

Havainnot

- Pääsääntöisesti kävelyreitin varrella olevat jalankulun väylät ovat pinnoiltaan kohtuullisen hyvässä kunnossa.
- Suojateiden ajoratamaalaukset ovat paikoin kuluneet ja muutamilta suojateiltä puuttuvat reunatuet. Pääasiassa suojateilla on käytetty luiskattua tai upotettua reunatukea. Myös muutama liian korkea reunatuki löytyi reitin varrelta, mm. lähellä Lidliä sijaitsevalta suojatieltä.
- Muutamia liian pitkiä suojatieylityksiä (yli 7 m) oli reitin varrella. Uimahallille johtavalla reitillä oli myös muutama reilusti kalteva suojatie, jota pitkin voi olla haastava kulkea esimerkiksi apuvälineillä.
- Levähdysalueita oli muutamia reitin varrella, samoin yksittäisiä penkkejä lähellä palvelukohteiden sisäänkäyntejä.

Suosituks

- Tarkastellaan mahdollisuutta lisätä reittien varrelle ns. esteettömiä penkkejä, joissa on normaalia korkeampi istuinkorkeus sekä selkä- ja käsinojat. Penkkejä tulisi suositusten mukaan olla esteettömyyden perustason alueilla noin 250 m välein, erikoistason alueilla kuten terveystalvelujen lähellä 50 m välein.
- Tarkastellaan mahdollisuutta lyhentää yli 7 m pitkät suojatiet katusaneerauksen yhteydessä. Pitkä ylitysmatka heikentää liikenneturvallisuutta erityisesti hitaasti liikkuvien ja lasten osalta.
- Saneerauksen yhteydessä on hyvä myös tarkastella tarvetta korjata kaikki suojatieratkaisut yhden tyyppiseksi ja suositusten mukaiseksi esim. Suraku-kortin mukaan. Reunatukien puuttuminen tukee esim. pyörällä ja pyörätuolilla liikkuvien sujuvaa liikkumista mutta näkövammaisten kannalta se on haaste.
- Vuosittain olisi hyvä uusia kuluneet suojatiemerkinnot.

Johtopäätökset

Yhteenveto

- Esteettömyyden tila keskustan kulkuväylillä on kohtuullisen hyvä. Väylät ovat tasaisia ja levähdyspaikkojakin on etenkin puistoalueilla.
- Rakennusten osalta esteettömyyttä voidaan parantaa monin pienin teoin, kuten pienentää ovien aukaisuun tarvittavaa voimaa ohjeiden mukaiseksi tai asentaa ovikello, luiskata korkeat kynnykset sekä merkitsemällä esteettömiä autopaikkoja palveluiden läheisyyteen.
- Palvelukohteiden piha-alueilla olisi myös hyvä olla erillinen kulkureitti jalankulkijoille ja pyöräilijöille. Mikäli joudutaan kulkemaan pysäköintialueen halki, vaaratilanteita voi aiheutua muutenkin kuin esteettömyyden näkökulmasta.
- Suunnittelun ohjeistus on paikoin hiukan ristiriitaista, joka saattaa hankaloittaa sopivien ratkaisujen tekemistä. Esteettömän rakentamisen ohjeet (SuRaKu-ohjekortit) poikkeavat esimerkiksi Pyöräliikenteen suunnitteluohjeesta. Tässä raportissa esitetyt ratkaisut perustuvat SuRaKu-ohjekorttien mukaisiin ratkaisuihin.
- Raportissa on mainittu useita toimenpiteitä, joilla esteettömyyden tasoa voidaan keskusta-alueilla parantaa. Vastuu ongelmien korjaamisesta väylien osalta on ensisijaisesti kaupungilla ja ELY-keskuksella, rakennusten osalta tonttien omistajilla.
- Vanhus- ja vammaisneuvostoa kannustetaan olemaan aktiivisia havaittujen ongelmakohteiden ja toimenpiteiden edistämiseksi.
- Kaikkia esitettyjä toimenpide-esityksiä ei varmasti voi lähteä heti toteuttamaan, mutta mahdollisuuksien mukaan lähdetään liikkeelle niistä, jotka ovat suhteellisen helppo ja nopea toteuttaa. Suojateitä sekä jalankulun ja pyöräliikenteen väyliä koskevat isompia ratkaisuja on hyvä suunnitella ja toteuttaa esim. päällysteurakoiden tai katusaneerausten yhteydessä.

Ohjeita ja linkkejä

- Linkki Invalidiliiton ohjeisiin:

<https://www.invalidiliitto.fi/esteettomyys/julkinen-rakennus>

- Linkki lakitekstiin rakennusten esteettömyydestä:

https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2017/20170241?search%5btype%5d=pika&searc%20h%5bpika%5d=241/2017#P_idp451133872

- SuRaKu-ohjeet:

<https://www.hel.fi/helsinkikaikille/fi/ohjeita-suunnitteluun/esteettoman-rakentamisen-ohjeet>

- Rakennetun ympäristön esteettömyyskartoitus:

https://www.hel.fi/static/hki4all/eskeh/Esteettomyysopas_low.pdf

- Ympäristöministeriöltä vuonna 2019 tullut ohje muisti- ja ikäystävällisen asumisen ja asuinympäristön toteuttamisesta:

<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/161060>

Bright
ideas.
Sustainable
change.

RAMBOLL